

Landskrona var vår köpstad

Danska tiden fram till 1658 var vårt gamla Skåneland en del av Danmark. Södra Säby vid Öresund var ett fiskeläge med bra hamnplats. Båtar kunde förtöja vid en långbrygga i den skyddade viken. Här landade farbönder från kustlandet sina varor och sålde dem på

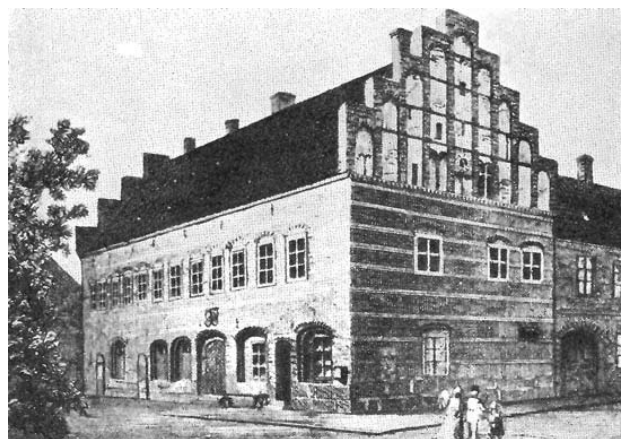
Staden ville nu flytta marknaden till början av året, med inledning på Trettondagen. Men isen på Öresund hindrade sjöfarten, och 1585 blev det sommarmarknad igen, med början på Sankt Bodels dag. "Bodelsmässemarknaden" utökades senare med även en höstmarknad.



Landskrona stad på 1560-talet, omgiven av skyddande vallgrav och mur, med flera stadsportar. I mitten ses Johannes Döparens kyrka, byggd av tegel i gotisk stil i början av 1400-talet, riven på 1750-talet. Längst t.h. ses Christian III:s borgslott, på 1650-talet omdanad till Citadellet. Efter kopparstick i "Theatrum urbium", LUB.

marknaden. Köpmän på orten handlade upp en del för att skeppa den vidare till städer vid Östersjöns sydkust. Erik av Pommern blev vår kung 1412. Året därpå, 1413, utnämnde han platsen till "Landets krona" och gjorde den till en skyddad köpstad med fasta regler. Från midsommar räknat var all handel här fri i åtta dagar. Kung Erik krävde däremot tull av de utländska köpmän, som fraktade sina varor genom Öresund. Då råkade han i krig med det tyska handelsförbundet Hansan, som kom och "brände av" Landskrona. Hundra år senare, år 1516, hette vår kung Christian II. Han ville begränsa antalet marknader i Skåne och drog in Landskronas rättigheter. Upprättelse fick man 1547, då kung Christian III byggde ett borgliknande slott på platsen. Köpmännen i Engelholm tvingades nu i stället flytta till Landskrona. Även från flera andra håll kom handlare hit. Stadens borgare kände sig osäkra och lade då marknaden utanför stadsportarna. År 1576, under kung Frederik II, släpptes man in igen.

För att släppas in genom stadsportarna måste alla lösa en "marknadssedel", som kostade en skilling. År 1607, på Christian IV:s tid, löstes 348 sedlar vid Nörreport, 330 vid stadsporten och 306 vid Österport. Genom Säbyporten passerade däremot endast 26 betalande. Samtidigt såldes då även 150 sedlar på en



Gamla rådhuset

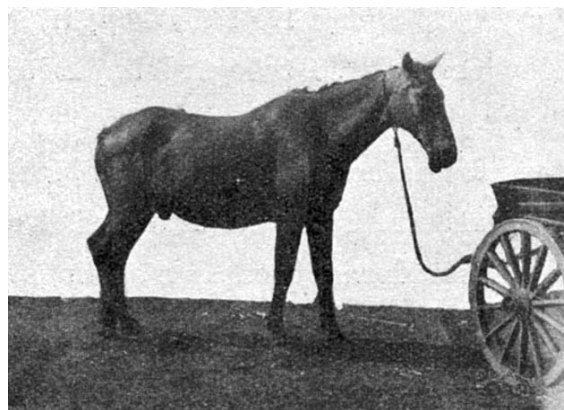
plats utanför murarna. På stadsportarna och rådhusdörren fanns plakat med stränga ordningsregler.

Redan i början av juni började främmande hantverkare och köpmän att sätta upp sina bodar och stånd och plocka upp sina varor. Första marknadsdagen, klockan tio, ringde man så med den största kyrkklockan fred över marknaden, och kommersen kunde ta sin början. Stadens skarprättare gick från stånd till stånd och krävde ett helt öre för varje vagn, ett halvt öre för varje häst. En "lykkepotteman" betalade för rätten att få gå omkring och sälja lotter ur en kruka. Vid 1607 års marknad bytte ca 300 hästar ägare på marknaden. Ett femtital av dem gick på export, till öarna, Jylland, Stralsund och Danzig. 1640 hade antalet ökat till 685. Därtill kom oxar, kor och andra djur samt andra lantmannaprodukter. Tullavgiften togs upp av 56 tullsvenner. År 1653 befallde kong Frederik III att det varje lördag i fastan skulle hållas marknad med hästar och oxar.

Torgdagar i staden

År 1637 bestämdes att varje onsdag skulle vara torgdag och 1647 tillkom även lördagar. Hit blev nu bönderna i S. Åsbo, Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härad skyldiga att föra sina varor till försäljning.

Svenska tiden År 1658 tågade svenske kungen Karl X Gustav från kontinenten upp i Jylland. Sen fördes hären över de frusna Bälten vidare till Själland, där kung Frederik III tvingades släppa ifrån sig bland annat hela Skåneland till Sverige. År 1675 försökte kung Christian V återvinna Skåne, men Karl XI vann slagen vid Lund 1676 och på Rönneberga backar 1678.



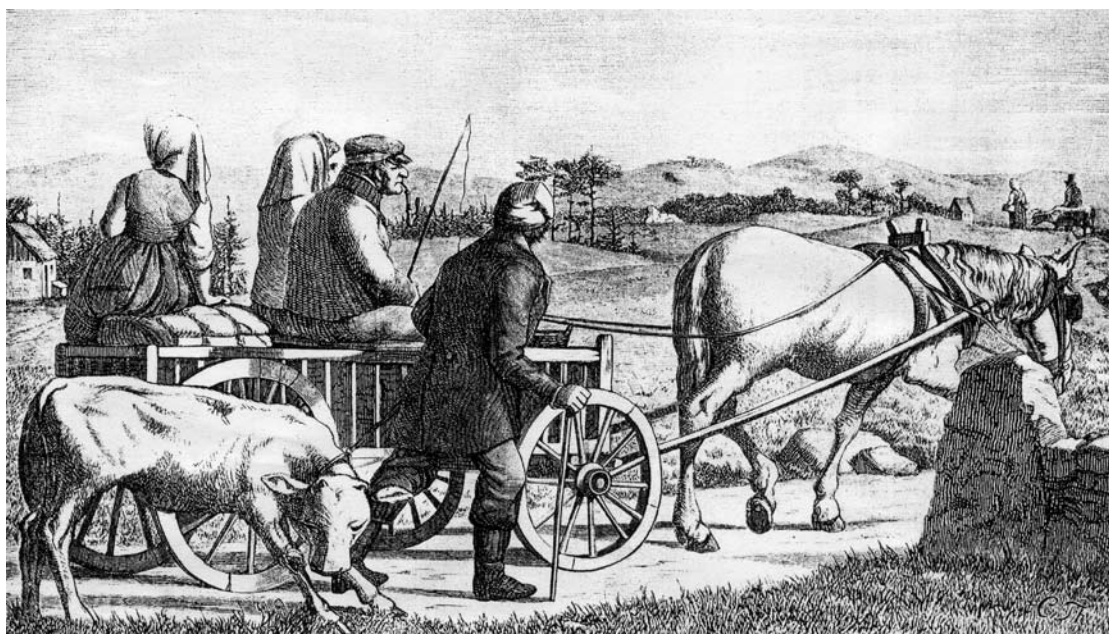
En häst i väntan på att byta ägare

Lika illa gick det för kung Frederik IV 1710. Han fick ge upp och segla hem igen. År 1682 klagade borgarna på att Citadellets soldater tvingade inresande bönder att köra med sina varor direkt till slottet. Då förbjöd man soldaterna att köpa något förrän att allmogen först fått hålla stånd på torget.

År 1703 bestämde magistraten (stadens styrelse) en taxa för marknadens alla bodstånd. En Klädes- och Sidentygsbod fick betala 1 daler silvermynt, en bod med Isenkram (järnvaror) 3 mark, en bod för specerier 12 öre silvermynt. De som sålde lärft, band, handskar och mössor fick betala 4 öre. År 1736 besöktes marknaden av 42 främmande köpmän och hantverkare. 1753 kom 5 pottmakare från Helsingborg och Ängelholm med krukor, fat och lergökar. Bokbindare sålde almanackor, psalmböcker, skillingtryck, visor och lyckobrev. Hit kom även guldsmeder, hattmakare, tenngjutare och kopparslagare.

Källa: J. Agri, 1939.

Georg Welin



På väg till stan. Teckning av C Thomsen i Illustreret Tiderna, 1869.